

Bernáth Aurél, Blaskó Mária, Bóka László, Csécsy Imre, Csók István, Darvas József, Erdős Jenő, Eszenyi Jenő, Győri Farkas Imre, Ferenczy Noémi, Féja Géza, Fodor József, Földessy Gyula, Földessyné Hermann Lula, Gáspár Zoltán, Hertelendy István, Horváth Béla, Pálóczy Horváth György, Kárpáti Aurél, Kernstok Károly, Kmetty János, Dernői Kocsis László, Kodály Zoltán, Kozma Erzsébet, Kun Zsigmond, Lovászy Márton, vitéz Makay Miklós, Márfy Ödön, Mátyás Ferenc, Mihályfi Ernő, Molnár Farkas, Molnár Kálmán, Móricz Zsigmond, Zugligeti Pintér József, Polner Ödön, Rab Gusztáv, Rados Gusztáv, Remenyik Zsigmond, Riedl Margit, Schöpflin Aladár, Simándy Pál, Somlay Artúr, Supka Géza, Szabó Zoltán, Szakasits Árpád, Szász Zoltán, gróf Széchenyi György, Szimonidesz Lajos, Tersánszky J. Jenő, Tóth Aladár, Vaszary János, Vikár Béla, Vilt Tibor, Zilahy Lajos.

TELEKI PÁL

A keresztény nemzeti irány és a zsidókérdés

In: Teleki Pál: Magyar politikai gondolatok. Budapest, 1941, Stádium. 79–89.

1939. május 5-én jelent meg az 1939. évi IV. tc. „a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról”, közismert nevén a második zsidótörvény. A törvényjavaslatot még Imrédy Béla kormánya nyújtotta be, de már Teleki Pál kormánya tárgyalta. A törvény faji alapra helyezkedve korlátozó intézkedéseket vezetett be az élet szinte minden területén és ezzel közel félmillió magyar állampolgárt diszkriminált. A különböző foglalkozási ágakban a zsidók arányát 20%-ról 12, vagy 6, vagy 0%-ra szorították le. Teleki – meggyőződéses antiszemita – képviselte a törvény szellemiségét a magyar nemzeti érdekre hivatkozva. Parlamenti beszédének főbb gondolatai bekerültek a halála után szerkesztett emlékkötetbe is, ahonnan a forrás is származik. Ez Teleki Pál másik arca.

De mit jelent a keresztény nemzeti irány a politikában és mit jelent a társadalomban? A keresztény nemzeti gondolat a politikában azt jelenti, hogy pótoljuk azokat a mulasztásokat, helyreállítsuk azoknak a rombolásoknak a következményeit, amelyeket a XIX. század materializmusa okozott, a liberalizmus és a kapitalizmus, különösen pedig ezeknek túltengése. Intézményesen kell biztosítanunk, hogy a keresztény magyarság – idetartoznak az idegen nyelvű magyar állampolgárok is – visszanyerje, illetve elnyerje azokat a helyeket a gazdasági életben és egyebütt is, amelyek őt megilletik. Erre a nemzet további élete és fejlődése érdekében feltétlenül szükség van. A magyarság e fontos helyeket azért nem tudta elfoglalni, azért vesztette el, mert a török hódoltság és az Alföld pusztulásának korszakát túl gyorsan követte a világ fejlődésében a kapitalizmus, minden kinövésével együtt. [...]

A keresztény gondolat mindezekén kívül módszert is jelent és pedig mindenkivel szemben. Nyíltan megmondom, hogy a zsidósággal szemben is. Ez azonban nem jelenti a gyűlölködés rendszerét, mert amit teszünk, nem gyűlölségből tesszük. Nem szabad, hogy cselekedeteinket gyűlölködés fűtse. A nemzet megújhodása érdekében kell végrehajtani cselekedeteinket. [...] A zsidótörvény történelmi szükségesség. Már a liberális gazdasági jólétben élő korszak eltévelyedései, mondhatnám könnyelmű élete után is keresztény politikát hirdettünk, a keresztény Magyarország visszaállításának szükségességét. Két évtizeddel ezelőtt megmondtam, hogy a hazai zsidóság azon részének, amely valóban idetartozónak érzi és vallja magát, kötelessége volna élesen és határozottan szembefordulni az újonnan bevándoroltakkal. Sajnos, ez nem történt meg. Ha egyesek részéről talán meg is történt, általánosságban semmi esetre sem. Ezért aztán le kellett vonnunk a következményeket. Gondolatvilágunk akkor is ugyanaz volt és az egymást követő kormányok ugyanezt a felfogást igyekeztek érvényre juttatni, különösen a legutóbbi időkben. Ezt szolgálta annakidején, első miniszterelnökségem alatt a numerus clausus és ezt szolgálta az első zsidótörvény is, amelyet bizonyos okokból meg kellett változtatnunk. [...]

Nem szabad a szentistváni gondolatot jelszóként alkalmazni, legkevésbé annak egyes kiszakított részeit. A szentistváni gondolat, nézetem szerint, mindenesetre védekezést sürget azzal a veszéllyel szemben is, amellyel a zsidóság óriási, legnagyobb-részt még csak felületesen beolvadt tömegei fenyegetik a magyar nemzettestet, a magyar nemzet jellegét. A zsidótörvény nem nemzetiségi törvény és nem alkalmazható az országban élő, német, szlovák, román, ruszin vagy más nemzetiségekre. Ezek a nemzetiségek az európai keresztény életközösség népeiből valók és évszázados, sok tekintetben azonos fejlődés részesei. Nem kívánom itt hosszasan részletezni a fejlődés elemeit, de mindannak, ami a humanizmus, a reneszánsz, a lovagkor gondolatvilágát alkotta és sok mindenféle egyéb korszellemnek ők éppen olyan részesei az európai életközösségben, mint mi. Ezek nem is különböztethetők meg olyan élesen az európai emberiség egészétől, mint a zsidóság, mert sokkal kevésbé fajtiszták, sokkal kevésbé önállóak, különállóak. Nem helyénvaló tehát az összehasonlítás a nemzetiségi problémákkal. A kettő között nincs semmi kapcsolat, nincs alapja az összehasonlításnak.

A zsidótörvény egyesek szerint a faj és a vér idegen eszméjét hozta be a magyar törvényalkotásba és gondolkozásba. Meg kell állapítanom, semmi idegenszerűség nincs abban, ha faji összetartozandóságról, faji kapcsolatokról beszélünk. Ezt az álláspontot tudományosan és társadalmilag immár régóta vallom és több mint húsz éve írom és hirdetem, tehát jóval előbb kezdtem ezt, semmint hogy ebben a tekintetben külső új befolyások hathattak volna rám. [...]

Kifogás tárgya volt az is, hogy a törvény keresztényeket zsidóknak minősít. Ezzel kapcsolatban csak azt kívánom megjegyezni, hogy az ember lelki világa nemcsak vallási meggyőződésből áll, hanem ezen kívül nemzeti érzésből, mindenféle hagyományoknak lelkünkben való hordozásából tevődik össze. Velünk bármily alapon rokonembereknek és embercsoportoknak szeretetéből, a velük való együttérzésből. A vallási érzés, a vallási rész lelkiségünknek csak egyik eleme. [...]

Többször tették szóvá a jogfosztás kérdését is. Természetesen áll az, hogy a zsidótörvény sok tekintetben jogfosztás az egyedekre nézve. Ez világos. De mindenesetre a nemzet magasabb érdekéből történt jogfosztás. A törvény jogos önvédelemből korlátoz jogokat, hogy védelmet biztosítson a nemzetnek idegen elemekkel való túltöltött átitatásával szemben. Megengedem, hogy ez a jogkorlátozás messzemenő sokak szempontjából, de mások szempontjából nem elég messzemenő. Vajon ez az első törvény-e, amely akár nálunk, akár a külföldön meglévő jogokat korlátoz? Kivételes idők, amilyen a mai is, kivételes intézkedéseket kívánnak. Az ilyen kivételes intézkedések során rengeteg jogfosztás történt, például a nyugdíjasoknál, a B-listásoknál. De már a mai kort megelőző szabadelvű korszaknak is voltak – enyhébben szólva – jogszigorításai, amelyeket az érintett emberek magukra nézve jogfosztásnak érezhettek. Azt hiszem, az 1881. évi XLI. törvénycikk az ingatlantulajdonossal szemben megszorítja a magántulajdon fölött gyakorolt szabad rendelkezés jogát. [...]

Arról is esett szó, hogy a zsidótörvény nem felel meg alkotmányunknak, abba új elemet visz. Ne tévesszük azonban szem elől, hogy az alkotmány nem rideg, holt és mozdulatlan valami. A magyar alkotmány azoknak a törvényeknek a foglalata, amelyek átmentek a nemzet vérébe, gondolkodásába. Ebből következik, hogy néha a meghozott törvény válik hosszabb-rövidebb idő múltán a nemzet közfelfogásává, közérzésévé és ezzel az alkotmány részévé. Máskor – ugyanolyan természetesen – évtizedek alatt kialakult közfelfogásokat; közszükségleteket visszatükröző érzések jelentkeztek. Ezek az érzések, mint a méreganyagok ellen védekező antitoxinok érlelődnek ki a nemzetben és gyökeres változásokat, megfelelő törvényalkotásokat kívánnak. Ha tehát az alkotmány azoknak a törvényeknek a foglalata, amelyek a nemzet vérébe mentek át, ugyanúgy a nemzet – nézetem szerint – azoknak az embereknek a foglalata, akik egész lényükkel beleolvadtak a magyar nemzetbe. Hogy ezt a zsidóság tömegeiről nem lehet elmondani, azt már a zsidótörvény indokolásában kifejtettem. [...]

A zsidóság számaránya nálunk olyan nagy, mint általában a tőlünk keletre lévő országokban. Ezekben viszont egész más módszerrel kezelte a zsidóságot az állam és a társadalom. Nálunk hatszorta nagyobb a zsidóság arányszáma, mint a Nyugat európai országokban. Mi azonban a folytonosan és sokszor nagy tömegben bevándorló keleti zsidóságot nyugati módszerek szerint kezeltük, így bántunk vele. Ez a keleti zsidóság idegen anyaggal szötte át a nemzet élő testét. Itt nem is annyira a vérre, mint inkább a lelkeségre célzok. Még veszedelmesebbé teszi ezt a folyamatot a beözönlés állandósága, és hogy az elkeveredés csak bizonyos társadalmi csoportokban, osztályban vagy rétegben folyt le. Ez veszedelmet rejt magában a nemzeti jelleg és jellemvonások épségben tartásának szempontjából. Mindenki tudja, hogy én ezt a nézetet nem most vallom először, nem is akkor kezdtem vallani, amikor Európában erre felfigyeltek. Valóttam régen, már nagyon régen önmagamban és nyilvánosan is, mindjárt a háború után. Már akkor kértem, hogy a zsidóság maga vessen gátat a folytonos keleti beözönlésnek. Ez nem történt meg és ma már olyan erősen nyilatkozik meg a nemzeti akarat, hogy a törvényt aligha lehetne mérsékelni. [...]

Ez a kérdés: magyar kérdés, amely megoldásra vár, mert itt egy zárközöttségben töltött hosszú élet folytán erősen különböző, minden más fajnál, vagy nemzetiségnél beolvaszthatatlanabb embercsoportról van szó. A cél – mint mondtam – nem az üldözés, hanem a jogos és indokolt védekezés. Azt is nem egyszer hangsúlyoztam, hogy ez a törvény fájdalmas operáció. Fájdalmas az élet különböző terén velünk együttműködő egyes emberekkel szemben, de a törvény megszavazását halaszthatatlanul szükségessé tette – úgyszólván a tizenkettedik órában – a nemzet magasabb létérdeke. Szükségessé tette a nemzet jellegének megóvása, különösen azokban a rétegeiben, amelyeket a nemzet, mint vezetőrétegeket termel ki magából. Ismétlem, ez a törvény nem gyűlöletből és hasonló érzésekből származik, aminthogy Magyarországon ilyen törvényt nem kísérnek és nem is fognak soha törvényes formákon túlmenő jelenségek kísérni.

JOHAN BÉLA

**A közegészségügyi szolgálatunk krízisének okai,
különös tekintettel az orvoscézésre.
Javaslatok ennek megoldására vonatkozólag
(1941. május 11.)**

Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár és Levéltár (a továbbiakban SOL). 119. f.
Belügyminisztériumi iratok.

Dr. Johan béla (1889–1983) 1889-ben született Pécsen, ahol édesapja tisztii főorvos volt. 1907-től Budapesten élt, orvosdoktori oklevelét 1912-ben a Budapesti Egyetem Orvosi Karán szerezte meg. Figyelme az első világháború alatt fellépő járványok hatására a bakteriológia felé fordult, közreműködött a hadseregnek gyártott kolera és hastífusz oltások készítésében. 1925-ben a törvénnyel megalapított Országos Közegészségügyi Intézet (OKI) igazgatójává nevezték ki. Ezt követően Rockefeller ösztöndíjasként az Egyesült Államokban és több európai országban tanulmányozta a központi közegészségügyi intézmények rendszerét, 1927-ben kezdte meg igazgatói munkáját. Felhívta a kormány és a társadalom figyelmét a falvak súlyos egészségügyi helyzetére és a fennálló állapot javításának halaszthatatlan szükségességére. Meggyőződése volt, hogy elsősorban jól képzett egészségügyi személyzetről kell gondoskodni, ezért létrehozta az OKI 20 fiókállomását, beindította a fertőzőbeteg jelentési rendszer működését, megreformálta a tisztiorvosi képzést és elindította a védőnők – a Zöldkeresztes Egészségvédelmi Szolgálat tagjainak – képzését. 1935-ben belügyminisztériumi államtitkárrá nevezték ki, de ezután is mindennap bejárt az OKI-ba. Johan személye lehetővé tette, hogy a Minisztérium és az OKI tevékenysége egymással szoros összhangban